

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

4 Qui modus seruandus sit in bello, vt licitè fiat

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

quia non est iniustus. Respondeo dupliciter sumi posse iniuriam, aliam formalem, & peccaminosam, aliam materialem & sine peccato contingentem. Ad bellum ergo defensionum, seu reparatum quolibet ex his sufficit; quia finis huiusmodi belli est ius proprium illatum servare, & læsum reparare; cui fini parum refert ad hunc cum peccato vel sine illo: Si tamen bellum vindictarium sit, id est, ad vindicandam iniuriam factam, hoc fieri nullatenus potest nisi peccaminosa iniuria commissa sit, quia pœna præcipue ita grauis, qualis est belli indictio necessario culpam grauem, quam puniat, supponere debet. Sic Mol. *disp. 102. per totum*. Inter bella, illa est notanda differentia, quod ex bello procedente contra aduersarios inuincibili ignorantia laborantes non potest bellator exigere expensas belli, neque aliquid aliud præter id, super quo bellum mouetur; Secus uero cum culpa committitur, quia ipsi oppugnati nec tenentur ratione rei acceptæ, neque ratione acceptationis. sic Mol. *disp. 102. post med.*

Tertia difficultas est, an oblata ab aduersario sufficienti satisfactione, teneris ab illo desistere? Caietan. *in sum. verbo bellum*, distinguit de oblata satisfactione ante bellum inceptum, vel postquam ceptum est, dicitque te obligatum esse à bello desistere, si ante bellum offeratur ab aduersario sufficientis satisfactio, & damna illata tibi compensent. Quia tunc bellum non est tibi necessarium sed uoluntarium ac proinde erit illicitum, quia sola necessitas assilum potest. *c. noli. 23. q. 1.* Si uero satisfactio offeratur post bellum inceptum, affirmat Caiet. non esse obligatum satisfactionem acceptare, quia iam aduersarii non sunt in statu satisfaciendi sed satis patienti. Idem reputat probabile Eman. Saa. *in utraque edit. verbo bellum. num. 9.*

14. Dicendum tamen est quocumque tempore ab aduersariis debita satisfactio offeratur, debere à bello desistere si securè potes, & absque periculo perdendi uictoriam: sic docent ex communi sententia Mol. *disp. 102. in medio vers. belli causa*. Valen. 2. 2. *disp. 3. quest. 16. puncto. 2. vers. hic autem controuersa est* Coninch. *disp. 31. dub. 2. n. 37. Suar. disp. 13. de char. sect. 7. art. n. 3.* & alij apud ipsos. Ratio est, quia bellum solium necessitate, non uoluntate suscipitur ut dixit D. August. *epist. 207. ad Bonifac. comitem & refertur in cap. noli. 23. q. 1.* Sed cum debita satisfactio offeratur, cessat omnis necessitas bellandi. Ergo contra iustitiam peccas, si tunc bellum prosequaris. Aduerto tamen sub debita satisfactioe comprehendit, ut non solum tibi reddantur omnia illa quæ tua sunt, sed etiam soluantur expensæ in bello factæ, & pericula & molestiæ quibus te & tuos exposuisti, & iniuriæ factæ compensentur. Quia etiam ad hæc omnia ius habes, omnia hæc compensari debent priuquam teneris à bello cessare. Insuperque petere potes quidquid in posterum tibi necessarium est, ut securè uiuas, & pacem obineas, quia hic est præcipuus belli scopus. Quæ omnia ipso conflictu, & belli congressu ferè sunt impossibilia, ideoque forè dixit Caiet. nunc aduersarium potius esse in statu satis patienti, quam satisfaciendi, quia uix est possibile offerre tunc satisfactionem, quæ iudicetur præ angustia temporis tunc sufficiens, tum securè sic Doctores supra relati.

15. Sed quid si pars rebellis ob absque ullo periculo possis illam perimere, perit tamen ueniam, & in quantum potest, se tibi submitteat, & iniuriam pecuniarum, tributis, & aliis eiusmodi compensat, & pignora præbet quibus te securum reddit à timore in posterum similis iniuriæ. Dubium ergo est, an teneris hanc satisfactionem acceptare, & à bello desistere, vel possis bellum mouere, quousque tibi tradantur nocentes iugulandi? Ratio dubitandi est, quia factus es iudex rebellium ob iniuriam acceptam, illisque vindex: sed iudex non tenetur acceptare satisfactionem oblata à delinquente, sed pro grauitate delicti pœnam illi infligere potest, quæ sibi magis placuerit modò limites iustitiæ non excedat. Ergo sic dicendum est in casu præsentis. Neque ualeat dicere te esse iudicem extraordinarium, & in defectum, quod pars aduersa non habet superiorem. Nam præterquam quod sub hinc est, an debeat iudex extraordinarius, vel ordinarius uocari ratione delicti, & iniuriæ acceptæ: nihilominus eo ipso quod iudex est conuersus in defectum superioris, uideris illius uices habere, & sicut superior non teneretur acceptare satisfactionem illam, sed possit in aliorum exemplum pœnam promeritam nocentibus inferre, sic uideris tu posse, sic spectato iuris rigore affirmat Mol. *tratt. 2. de iust. disp. 103. post. med. vers. dubium est. & seqq. Bannes. 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 2. concl. 4. Lorca. disp. 49. num. 6. & disp. 52. num. 3. & disp. 53. num. 12.* Et mihi placet hic modus dicendi, quamuis difficilem reputet Coninch. *disp. 31. dub. 2. a. num. 19. & adub. 7. à n. 106.* motus ea præcipue ratione, quia bellum contra non subditos non potest indicari ad vindicandam iniuriam, nisi quatenus iniuriatum necessarium est, vel ad reparationem honoris, vel ad futuram securitatem, quia ut dicit August. dicto cap. nulli bellum. sine necessitate indicari non potest. Aliàs (inquit) obligati essent nocentes se ipsos tradere iugulandos, neque possent vi resistere, neque alios illos defendere. Sed hæc omnia infirma sunt; pugnant enim contra sententiam affirmantem bellum esse actum uindictiue iustitiæ, quod stare non potest, si iniuriæ uindictæ solum essent, quatenus earum uindictio necessaria est ad repara-

tionem iuris læsi, quia tunc potius commutatum iustitiam, & legalem, quam uindictiue exerces. Vt ergo finem sit, bellum esse iustitiæ uindictiue actum, affirmandum est bellum non solum reparationem sui honoris, & securitatem in futurum intendere posse, sed etiam debitam pœnam iniuriarum infligere, quod ex Adriano notat Valen. 2. 2. *disp. 3. q. 16. p. 3. vers. secundo*. Neque inde fit teneri nocentes se tradere iugulandos; sufficit enim si vi, & armis non resistant, quia ius conseruandi uitam uoluntate naturæ conformem, aliis iuribus præponderat.

16. Aduerto tamen etiam spectato iustitiæ rigore non teneris illam satisfactionem admittere, ac spectato iure charitatis sapè teneris: charitas enim postulat se afflictis, & humilitatis minere rigorem, ne in desperationem ueniant, ne uel tor mala contingant, quæ secum trahit bellum: sic Coninch. *dicta disp. 31. dub. 2. n. 26. Mol. disp. 103. circa finem. vers. hinc credo*.

17. Quarta difficultas est, an stante iusta causa bellandi aduersus aliquem illicitè moueas bellum?

Responder. Caiet. 2. 2. q. 96. art. 4. Coninch. *disp. 31. dub. 4. n. 77.* illicitè moueri, si minima subit ipse uictoria: quia tunc temeritatis argueris, & iniurius tuis existeris, cum eos periculis grauis finis exponas ob exiguum utilitatem. Cæterum, ut bene dicit Suar. *disp. 13. de charit. sect. 4. in fine*, omnia pensanda sunt, & uidentur, an ipse uictoriæ præualeat, damnis, quæ timeantur: nam si ipse præualeat, tenentur bellum potest minus, cessandum à bello, inquam, aggressiuo; secus à defensiono, quia hoc cum aliquo spe uictoriæ tentandum est, quia necessitas, non uoluntas est. Ex quo fit uerum non esse, quod Caiet. affirmat, requiri moralem certitudinem uictoriæ, ut bellum possit indicari, quia solum probabilis ipse uictoria potest præualeat damnis, quæ ab aduersariis timeantur. Item quia bono republicæ maxime expedire potest, ut inimici intelligant te non esse pusillanimum, & timidum, sed forti animo, audacem, periculæque contemnerem. Denique ratio licet Regi minus potenti bellum potentiori indicere, si moralis certitudo uictoriæ necessaria esset, cum hæc à minore potentiore nunquam haberi possit.

18. Ex aliis autem capitibus potest bellum illicitum esse, & contra iustitiam itane iusta causa bellandi. Primum erit illicitum, & contra iustitiam, si damna, quæ ex bello sequuntur, propriæ republicæ præualeant utilitati uictoriæ speratæ, quia Princeps in suis communibus actionibus tenetur prouidere potius bono sue republicæ, quam proprio. A republica enim accipit potestatem gubernandi non pro suo libito, & uoluntate, sed pro bono ipsius republicæ: quod si contrafaciat, & contempnat utilitate republicæ, propriæ acquirat, non Rex, sed tyrannus erit. sic Mol. *disp. 102. in fine. Suar. de char. disp. 13. sect. 4. num. 8.* Secundò, illicitum erit bellum, & contra charitatem debitam bono communi, si eadæ inde religionem Christianam minuendam esse, & hostes Ecclesiæ potentiores futuros, & fortè nostra inuadent, & occupantur, tunc, inquam, Princeps Christianus læsus suis commodis cedere debet, ut bonum commune religionis non ita grauitè preceat, ad quod præstandum compelli potest à Pontifice, etiam sublatò iure bellandi: Sic Victor. *de iure belli. n. 33.* Coninch. *disp. 31. dub. 4. num. 72.* Suar. *disp. 13. de charit. 1. sect. 4. n. 8.* Valen. 2. 2. *disp. 3. quest. 16. puncto. 2. vers. octauo certum est.* Mol. *tratt. 2. de iust. disp. 107. vers. recte aduonem.* Tertiò, illicitum esse potest bellum, & contra charitatem debitam, si ob leue tui commodum grauisissima mala republicæ aduersæ inferres, præcipue si ipsa pro uiribus tibi satisfaciatur. Suar. *supra*.

PUNCTUM IV.

Qui modus seruandus sit in bello, ut licitè fiat.

1. Ante bellum competit Principi examinare iustam causam bellandi, non autem ducibus, & militibus.
2. Ea licent, principi, ducibus, & militibus in bello, & post bellum, quæ necessaria sunt ad finem belli consequendum.
3. Duces, & milites ex mandato Principis debent procedere, alij contra iustitiam peccabunt cum obligatione restituendi.
4. In bello licitum est insidiis, & stratagemasibus uti, nisi fidem aduersus illos non utendi.
5. Nocentes hostes licet bellanti occidere.
6. Non tamen decet Christianam pietatem multos, etsi dignos morte occidere.
7. Innocentes directè occidi non possunt, bene tamen indirectè.
8. Proponitur quadam obreccio probans innocentes directè occidi posse. Et sic illi satis.
9. Probatur innocentes posse indirectè occidi.
10. Explicatur, qui reputentur innocentes, quos non potest bellator uita directè priuare.
11. Licitum est libertate priuare hostes, & in seruitutem redigere.
12. Ab hoc iure exceptiuntur Christiani capti ab aliis Christianis, nisi fuerint à fide apostata.
13. Innocentes optime possunt in seruitutem redigi, si res publica digna est hac pœna.
14. An capti bello iusto possint fugere, & possit eos ad fugam inuare proponitur.

- Propositor sententia negans.
- 45. Affirmans sententia defenditur, nisi fidem seruum dederis de non fugiendo.
- 46. Satis est contrariis n. 14. adductis.
- 47. Bona hostium etiam illorum, qui innocentes sunt, occupari à vi-ctore possunt.
- 48. Bona Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum innocentium ab hac regula excipiuntur.
- 49. Per accidens deuari occupari possunt, si necessarium fue-rit ad finem belli consequendum.
- 50. Idem est dicendum de cuiuscunque innocentis bonis.
- 51. Victoria reportata, probabilis est de teneri iis satisfacere, tamesi ex occupatione horum bonorum ditor non exarsis.
- 52. Repraesalia seu impignorationes licita, sunt seruatis aliquibus conditionibus.
- 53. Bona in bello capta, si immobilia sunt, pertinent ad principem, si mobilia, sunt capientium, nisi aliter consuetudo obtinuerit.
- 54. Si male à capis possideantur, & immobilia sunt, reddenda sunt dominis, si mobilia, iure naturae dominis prioribus red-di debent. At iure Casareo sunt capientium, si ad praesidia, lo-cae tuta deperantur.
- 55. Excipiuntur ea, quibus privilegium postliminii est concessum.
- 56. Ea quae iure Casareo concessa sunt legibus Castella, & aliorum regnorum approbantur.
- 57. Tria aduertenda sunt pro explicacione superioris doctrinae.
- 58. Licet non est ciuitatem aliquam dari militibus in praedam.
- 59. Quae ratione Princeps compositionem facere possit cum alio Prin-cipe iniuste bellante.

Hac condicio explicatur, explicitis iis, quae contringere pos-sunt ante bellum, in bello, & post bellum. tum Principi, tum Ducibus, tum militibus.

Ante bellum tenetur Princeps, examinare iustam belli cau-sam, illamque aduersariae parti proponere, ut eidem iustitia belli constet, si compensationem debitam nolite facere. Quia nemo potest bellum indicere, nisi necessitate coactus, sic ex August. ex cap. Molin. 23. tradit Suar. disp. 13. de bello, sect. 7. numero 2. Ducibus autem, & militibus non competit causam iusti belli examinare, sed quoties de iniustitia non constat, praesumitur de-beret iustam esse, ut latius diximus tract. de conscient. disp. 2. p. 8. & disp. 3. part. 14. & probat optime Suar. disp. 13. de bello, sect. 6. n. 11. & 12. Quod praecipue verum est, quando non sponte, sed praepo-cocti bellum suscipiunt, ut beate dicit Coninch. disp. 31. dub. 5. n. 84.

In bello autem, & post bellum, dicendum est ea omnia lice-re Principi, & ex eius mandato ducibus, & militibus, quae ad fi-nem belli consequendum necessaria, vel conuenientia sunt ad re-parationem acceptae iniuriae, ad illius vindicationem ad pacem, securitatem firmandam: sic ex omnium sententia tradit Victor. relect. de iure belli, in 37. & seq. Syluest. verbo bellum, 1. concl. 2. & Valen. 2. disp. 3. q. 15. puncto 3. assert. 1. Mol. tract. 2. de iustit. disp. 17. in princ. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. puncto ult. §. n. 14. Co-ninch. disp. 31. dub. 6. n. 108. Suar. de charit. disp. 13. sect. 7. n. 6. & 7. Ratio est manifeste, quia si finis licet, & media ad illum conse-quendum licite debent. Vnde licet hostium bona viurpare, agros vastare, arcem occupare, ciuitatem diripere, si haec omnia iudi-cantur apta ad supradictos fines.

Notanter dixi licere ducibus, & militibus, ex mandato Principis, nam si contra eius voluntatem saltem praesumptum bel-lum moueant, vel aliqua damna inferant, contra iustitiam faci-ent cum obligatione restituendi. Quia ipsi datum non est, bel-lum mouere, neque iniurias sibi factas vindicare. Aduer tam-en aliquando hanc damnorum illationem militibus prohiberi, non in gratiam hostium, sed in ipsorum, & reipublicae utilita-tem, ne, inquam, disciplina militaris deferatur, neque exercitus damnatum aliquod patjatur, neque hostes irriterentur: tunc enim nulla erit obligatio militibus restituendi damna, quae inferunt, quia praesumendum est, sic esse voluntatem Principis, postquam iam illata sunt: sic Mol. tract. 2. de iustit. disp. 10. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. §. 3. n. 16.

Et ergo haec doctrina clarius eluceat, aliquae speciales dif-ficultates, notandae sunt breuiter.

1 Prima, an liceat uti in bello insidiis, & stratagematibus? Respondeo licere, si apta reputentur ad victoriam consequen-dam, quia hoc per se malum non est, non enim est mendacium, sed simulatio, occultioque veritatis, quae ex honesta causa expè-licet, & tradit Ang. relectus in cap. Dominus, 23. q. 2. exemplo Iosep- & cui praecipit Dominus insidiis uti ad expugnandam ciuitatem aie. Si enim licet hostes occidere, ut victoria obtineatur, quanto magis permittente, ut decipiantur. Excipiendus est casus, quo fi-dem dedisses hosti, non vrendi insidiis, quia tunc deberes fidem seruare, & promissa implere, ut beate dicit D. Thom. 2. 2. q. 40. n. 1. nisi forte coactus dedisses, quia coactio promissionem an-nullat, ut diximus, tract. 2. de peccat. aut si promissio in graue damnatum boni communis, reipublicae, vel religionis, cederet, quia tunc etiam iuramento firmata impleri non debet, vel tantum si hostis violaret in toto, vel ex parte, fidem vicissim da-

ram. Non enim neganti fidem, fides seruanda est, quia haec pro-missiones habent tacitam conditionem, dummodo promissarius promissis steterit. Et in his conueniunt Doctores, ut videre est apud Valen. disp. 3. q. 16. puncto 3. illar. 1. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. p. ult. §. 3. n. 16. Mol. disp. 11. in princ. Suar. disp. 13. de bello, sect. 7. num. 25.

2 Secunda difficultas est, an liceat bellanti hostes occidere? De nocentibus, & rebellibus nulla est dubitatio occidi posse, tam in ipso pugnae congressu, quam post victoriam partam, si eorum mors necessaria sit ad vindicandam iniuriam, pacem, & securita-tem in posterum stabilendam: sic Valen. 2. disp. 3. quest. 16. p. 3. vers. septimo infero. Coninch. disp. 31. dub. 7. n. 129. Suar. disp. 13. sect. 7. n. 7. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. p. 12. §. 3. num. 21. vbi alios refert. Ratio est, quia si fias licet, & media licere debent. Item parva victoria iam hostes vincenti subduntur, & vincens est eor-um iudex, & superior. Poterit ergo in poenam delicti commissi eos inficere, si delictum morte dignum sit. Quod verum habet, etiam si nocentes hostes se dederint inimicis, adhuc enim morte plecti possunt, si digni sunt, nisi forte sub promissione vitae se de-derint, quia tunc seruanda est: sic Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. sect. 1. puncto 12. §. 3. numero 25. Mol. tract. 2. disp. 11. in fine. Valen. disp. 3. quest. 16. puncto 3. sub. 7. infero, vers. secundo, pag. 721.

3 Aduertendum tamen est, si multi nocentes sunt, & omnes digni sint morte, & illa affici possent, spectato iustitiae rigore, non tamen sic esse afficiendos. Quia crudelitatem redolere, & in de-trimentum boni communis, & religionis cederet, nisi forte ad firmandam pacem hoc simpliciter iudicaretur necessarium. Non enim decet Christianum sic exardescere aduersus iam victos, & humiliatos, sufficeret tamen ad aliorum exemplum, praecipuos punire, & multitudini parcere, sic Victor. de iure belli, num. 44. Valen. & Coninch. supra. & optime Mol. disp. 12. concl. 2. §. 4.

4 Quod si de innocentibus loquamur constar apud omnes per se, & directe occidi non posse, bene tamen indirecte: sic plu-ribus relatis docent Couarru. reg. peccatum 2. part. §. 3. n. 4. Fran-ciscus Victor. de iure belli, n. 37. Mol. disp. 19. concl. 1. & 2. Suar. disp. 13. sect. 7. n. 11. Bonac. disp. 2. de restit. quest. ult. sect. 1. pun-cto 12. §. 3. num. 17. Valen. disp. 3. quest. 16. par. 3. vers. tertio infero. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 120. & alij. Priorem partem probos, quia occisio hominis per se mala est, & prohibita, nisi à potesta-te publica ex causa legitima fiat. At nulla est causa legitima inter-ficiendi innocentem. Nam si aliqua esse posset, maxime culpa totius ciuitatis, cuius ipsi sunt partes, sed haec esse non potest, quia ipsi immunes fuerunt ab illa culpa. Ergo ob illam non pos-sunt ipsi vita priuari, argum. de Veron. 2. vbi ob peccatum patris, nequit filius occidi, & ratio est, quia neque pater est dominus, neque esse potest vita filij, neque reipublica vita suorum ciui-um. Quando enim ob peccatum vnus alter puniunt, semper puniri debet in bonis, quae ad ipsum delinquentem aliquo modo possint pertinere, & quorum ipse dominus fieri possit, & non in aliis, quia delinquens est, qui ibi praecipue puniunt, priuando ob eius causam innocentem honore, bonis fortunae & libertate. Cum ergo nunquam dominus esse possit vita alterius, efficitur ob eius causam priuari non posse. Confirmarique potest exemplo Am-brosij relati in e. cum apud Thebasiam 11. q. 3. excommunicationis, & grauer reprehendens Theodosium Imperatorem, eo quod innocentes cum nocentibus inuolueret in pena mortis, ob rebellionem ciuitatis. Quod si in aliquibus locis scripturae vi-deantur innocentes absque peccato fuisse interfecit à populo Is-raelitico, ut Iosue 6. & 1. Reg. 15. id dicendum est, fuisse factum ex specialia concessione Dei ob peccata illarum nationum, cum enim sit dominus omnium vitae, potest, prout sibi placuerit eam tripe-re, reperiendamque concedere.

5 Dices. Finis belli non solum est recompensatio iniuriae factae, illiusque vindicatio, sed pax, & securitas in futurum: sed timeri satis potest, si relinquatur viui, qui modò innocentes sunt, suc-cessu temporis nocentes esse futuros, & pacem turbatos. Ergo ob huiusmodi finem occidi poterunt. Videtur enim haec occisio esse quaedam anticipata defensio, & omnino necessaria?

Respondeo, ob huiusmodi causam nullo modo licere inno-centem occidere, quia alias liceret tibi priuato viro, quemlibet occidere, si aliquam leuissimam suspicionem haberes successu te-poris esse contra te arma sumpturum, quod absurdum est. Non enim licet in defensionem propriam alterum priuare vita nisi occi-dendus aggressor sit. Qui autem innocens est, neque de facto te aggressurum, imò nec voluntatem habet te aggrediendi, aggressor non est. Ergo aduersus illum non est locus defensionis. Qua-propter Franc. Victor. in relect. de iure belli, n. 18. Valen. puncto 3. vers. nam si hac. Mol. disp. 19. vers. ut verò, & alij reprobant, ut omnino illicitam, & intolerabilem occisionem infantium in bel-lo Saracenorum, timore ne postquam adulti sint, Christianos infestent, maiorum suorum exempla sequentes. Non enim licet penam infligere ob culpam non commissam, & forte non com-mittendam, praecipue cum alia dentur viae praecauendi haec max-la, scilicet priuando infantes illos sua libertate, omnibusque for-tunae bonis, quod statim dicemus fieri posse.

6 Secundam partem conclusionis, scilicet, innocentes posse per-

DESTRU-
VALAC-
TONI-

per accidens, & præter intentionem occidi, ex eo constat, quia hæc indirecta occisio sæpe est necessaria ad belli finem consequendum, quia sæpe innocentes ita mixti sunt nocentibus, vt nequeant ij oppugnari, & vinci, nisi cum periculo, & occasione innocentium. Si ergo finis belli tibi licitus est, & media sine quibus consequi non potest, licet. Adde talem occasionem non esse tibi impurandam, cum tu illam non intendas, sed solum permittas uti iure debito. Quod si obicias. Illi innocentes se iuste à morte possunt defendere. Ergo iniuste tu illos aggredieris occidendo, si non esset iusta defensio. Respondeo, negando, se posse defendere te aggrediendo, tibi que resistendo, quia si hoc facerent, iam fierent nocentes. Concedo tamen posse se defendere, pura, inquam, defensione, si hæc illis, aliqua ratione prodelle potest. Aduerto tamen semper considerandum esse, an finis belli præponderet innocentium morti, & damnis alij inferendis, quia non est licitum tuam utilitatem propriam cum iactura aliorum gravissima querere vt ex Victor. *relect. de iure belli, num. 37.* notauit Valen. *disp. 3. qu. 16. puncto 3. vers. diximus.*

10 Sed inquires qui reputentur innocentes, quos nullo modo potest bellator priuare vitam? Respondeo, iure naturali reputari infantes, & mulieres, & qui non possunt arma sumere, bellumque iuuare. Videturque probari ex illo Denteron. 20. *Peruenit ut omne quod in ea est generis masculini absque mulieribus, & infantibus, quasi reliqui omnes præter hos reputentur nocentes, & ij innocentes.* Verum vt bene aduertit Mol. *disp. 119. vers. hinc inferi Vi-Hor.* sæpe mulieres adultas bellum iuuare, vel portando merces, vel seruando sarcinas, imò propria manu pugnando. Quapropter inter infantes innocentes reputari non debent, si hostes comitentur, vel intra vrbem obsessam resideant, sed potius præsumendum est nocentes esse. Secus verò si non constet hostes fuisse comitatos. Item reputantur innocentes, dum aliud non constat, qui non sunt ciues reipublicæ oppugnatae, vt sunt aduenæ & peregrini, & mercatores non habentes domicilium, sed casu ibi mercantonia portantes, & quasi in transitu existentes. Iure autem gentium inter innocentes computantur legati, siue oratores, de quibus cap. *Paternarum 24. quæst. 3. & cap. illi qui eadem causa, & quæst. quia nisi præsumantur innoxij, non possent munus suum debite exercere.* Inter Christianos monachi, presbyteri, & conuersi, reputantur innocentes, dum contractum non probatur, quia, in ordine ad bellum non sunt partes reipublicæ, cum bellum illis sit prohibitum cap. *cognouimus de treus. & pace.* ibi, *Innouamus, vt presbyteri, Monachi, Conuersi, peregrini, Mercatores, Rustici euntes, & redeuntes, & animalia, quibus arant, & semina portant ad agrum, securitate congrua latentur.* Et in iis consentiunt Doctores, Valen. *disp. 3. quæst. 16. puncto 3. vers. quinam* Suar. *de charit. disp. 13. sect. 8. num. 10.* Mol. *de iust. disp. 110.* Bonac. *disp. 2. de restit. quæst. ult. sect. 1. p. 12. s. 3. num. 17.*

11 Quarta difficultas, an liceat in bello libertate priuare hostes, & in seruitutem redigere? Si rei naturam spectemus, certissimum est apud omnes licere, quoties in recompensationem iniuriæ factæ, & satisfactionem damnorum quæ victor passus est fuerit necessarium. Si enim victor priuare vitam hostes potest, à fortiori poterit libertate, & habetur. *Item ea quæ ab hostibus. Instit. de rerum diuis. sibi.* Quæ ab hostibus capiuntur, iure gentium nostra sunt adeo vt liberi homines in seruitutem nostram redigantur. Item traditur *l. naturalem. §. ult. & l. transfugam. ff. de acquir. rerum domin. l. si quid bello, l. hostes, ff. de captiuis & postlim. reuerfis consent. cap. ius gentium. dist. 1. & cap. dicitur. 23. quæst. 5.*

12 Ab hoc autem iure excipiuntur Christiani capti ab aliis Christianis, & eorum filij qui non possunt in seruitutem redigi ob consuetudinem inter eos præscriptam; possunt tamen detineri aliquantulum, dum pecunia aliqua in præmium captiuentium conceditur, sic alios referens docet. Couart. *reg. peccatum. 2. part. §. 11. num. 1. & 6.* Mol. *disp. 117. concl. 4.* Bona. *disp. 2. de restit. sect. 1. puncto 12. num. 21.* Valen. *disp. 3. quæst. 16. puncto 3. vers. quinta assertio.* Suar. *disp. 13. de bello sect. 7. num. 13.* Coninch. *disp. 31. dub. 7. num. 120.* Hoc tamen priuilegio non gaudent Christiani apostatae à Fide, siue subditi sint bellantis, siue non; quia quod in fauorem Fidei introductum est, non debet prodelle illis, qui Fidem abiurarunt, Suar. & Valen. *supra.* Hæreticis autem receptum est prodelle, quia ij aliquomodo Christum fatentur Suar. *loco citato* Filiis autem Apostatae, & Hæretici, qui Fidem non relinquunt, certum est prodelle.

13 aliqui dubitant, an innocentes in seruitutem redigi possint, eo quod neminem soleat Respublica libertate priuare, nisi ob eius culpam? Dicendum tamen est recte posse, si iniuria ciuitatis aduerse hanc penam mereatur, sic Victor. *de iure belli. num. 42.* Molin. *sic de iustit. disp. 120.* Eman. *Saa verbo bellu. nit. 2.* Coninch. *disp. 21. dub. 7. num. 112. & 119. & seq.* Ratio est, quia libertas inter bona fortunæ, quorum Respublica dominium habet, computatur, quia Respublica illorum bonorum habet dominium, quorum habent eius subditi: sed quilibet subditus propriæ libertatis dominium habet, illamque vendere potest necessitate urgente. Ergo Respublica idem facere poterit, & confirmo. Pater necessitate urgente potest filium libertate priuare, & creditor debitorem impotentem soluere, si ius positium non obstaret. Ergo à fortiori poterit Respublica quemlibet ciuem, cum quilibet debeat satisfacere pro debito reipublicæ, vt potè pars ipsius. Adde, receptissimi

esse tradi infantes obfides inimico nolenti aliter à bello desistere, qui tamen in arctam, & sæpe in perpetuam seruitutem reducuntur: quod est quoddam genus seruitutis, & priuationis libertatis.

14 Sed inquires, an ij captiui possint fugere; illisque possis ad fugam iuuare? Suppono esse captos bello iusto; nam si iniuste capti essent, quales sunt omnes Christiani à Mauris, & Turcis: clarum est fugere posse, quia iniuste detinentur, & laudabile opus charitatis esse illos fugientes iuuare, & à possidentibus eripere. De seruis autem bello iusto captis censet Nauarr. *c. 17. num. 103. & 104.* & plures alij relati à Couarrun. Valen. *Lesio, statim referendis, fuge te non posse; quod si seruus Christianus sit, & ab infideli domino fugiat, obligatum esse mittere præmium non tamen reddere ob periculum peruersionis. Probat Nauarr. suam sententiam. Primò, quia seruus pretio emptus fugere non potest, ergo nec bello captus. Tum quia potior titulus seruitutis est, qui ob bonum commune reipublicæ introducitur, quam qui priuata autoritate comparatur. Tum quia nulla datur distinctio interferum emptitium, aut bello comparatum. Secundo, hæc seruitus est quedam pœna à republica imposita iis, quibus forte pœna mortis debebatur ob iniuriam illatam, & ex pietate, & misericordia in hanc leuiorem pœnam commutatur. Ergo facta commutatione, & pœna seruitutis imposita, non licet damnatis fugere ab illa, aliàs liceret culibet damnato ad tritremes, aut in exilium ab eo fugere. Tertio fugientem seruum potest dominus castigare. Ergo si fugerit, est commissit culpam in fuga. Item potest illum vi, & armis, si opus fuerit, reducere neque potest repugnare; aliàs daretur bellum iustum ex utraque parte. Ergo seruus non habet ius fugiendi. Tandem probatur, ex Concilio Gangienfi *cap. 3. relato in cap. si quis seruus. 16. quæst. 4.* vbi anathemate damnatur, si quis seruum prætextu diuini cultus doceat dominum contemnere proprium, vt descedat ab eius obsequio, ne ei beneuolentia, & omni honore deseruiat. Si iugiter consulti non potest fuga, ergo neque exequi, & *l. i. c. de seruis fugitiuis, dicitur fugiuis seruus furtum sui facere domino.* Neque ibi distinguitur de seruo empto, & de seruo bello capto.*

15 Nihilominus communior sententia est, & tenenda, licite posse seruum bello captum fugere ad suos, seu ad aliquam ciuitatem amicam, in qua tuti sint, sic alijs relatis docet Couarrun. *reg. peccatum. 2. p. §. 11. num. 6. & lib. 1. var. resoluti cap. 2. numero. 10.* Bannes *2. 2. q. 40. art. 3. dub. 3.* Valen. *disp. 3. quæst. 16. puncto 3. circa finem. vers. aliterum dubium.* Lessius *lib. 2. de iust. cap. 5. dub. 5. num. 24.* Eman. *Saa verbo bellum. nit. 7.* Bonac. *disp. 2. de restit. quæst. ult. sect. 1. par. 12. num. 26.* Ratio desumitur ex §. *Item ea quæ ab hostibus. Instit. de rerum diuis. vbi de seruis bello captis dicitur, si hostiam potestatem euadant, & ad suos redeant, pristinum statum accipiant, id est, consequantur libertatem, quam antea habebant.* Ergo tacite illis conceditur facultas fugiendi à consensu dominorum, aliàs irrationabilis esset lex, quæ concederet libertatem in præmium actionis iniquæ, & quæ hæc via ad malum incitabat. Quod intelligendum est, etiam si capus suo, pretio venditur, semel & iterum, quia nunquam venditur, nisi seruitus bello comparata, atque adeo semper retinetur priuilegium seruitutis belli. Et idem est de prole, si quam habeat, quia non debet esse detentis conditionis. Sic Lessius *loco citato. num. 27.* Notanter dixi licitum esse seruo bello capto fugere ad suos, vt indicarem aliam fugam intra confines dominorum; cum ex illa libertas non obtineatur, illicitam esse, & sic intelligit Couarrun. *supra restitum in l. i. c. de seruis fugitiuis, & cap. ius gentium. dist. 1. & leg. 23. tit. 14. par. 7.*

Limitanda tamen est hæc doctrina, vt procedat, nisi fidem seruis dederit non fugiendi quia tunc speciali titulo fidelitatis, & maxime si iuramento firmatus esset, tenetur à fuga abstinere, sic Valen. Lessius, Bonac. & Couart. *supra.*

16 Neque obstant contraria. Ad primum concedo seruum, qui per iustam emissionem seruis factus est, non posse à domino fugere, quia receptum est emptorem fuisse factum pro iure seruitutis perpetuæ. Quod tamè aliter est de seruo bello capto, cuius seruitutis titulus nobilior est. Quapropter huc à finibus dominorum ad finibus permititur fugere, non tamen feruo emptitio. A qua regula excipi debet casus, quo dominus seruum ad peccatum incitaret, neque rogatus vellet desistere, tunc enim liceret seruo cuiuscunque fugam arripere, si non habeat aliud commodius medium ad vitandum animæ periculum: sic ex omnium sententia tradit Nauarr. *cap. 17. num. 102.* & Lessius *lib. 2. cap. 5. dub. 5. num. 19.* Eadem est ratio inquit Lessius, & bene si inhumaniter tractetur, vt si fame, siti, frigore, & verberibus sine sufficienti causa affligatur; quia tunc iniurius illi est dominus, à qua iniuria iure defensionis se potest eripere per fugam, cum alia via non suppetit. In iis ergo casibus non conueniunt seruis libertatem, sed potius tenentur redire cessante periculo similis tractationis, & iudicioris. Nisi forte (subdit Lessius) fuerit iniuria tanta, vt merito libertate sit compensanda.

Ad secundum admitto seruitutem esse penam impositam ob delictum, sed quia imposita est ea condicione, vt condemnatus seruis liber ab illa exiit, si ad suos reuertatur, ea de causa licet reuertere. Ad tertium, admitto posse dominum hunc fugitiuum seruum, dum est intra tuam ditionem castigare, cum quia absolutè

absolutè est servus, & sibi subditus, neque tenetur præsumere animo revertendi ad suos, fugam arripuisse, sed potius animo vagandi. Tum quia acquiescit probabili Navarri, & aliorum sententia non posse fugere. Tum & præcipue, quia non castigat illum ob culpam commissam, sed obsequandum suis proprium terrendo seruum à simili fuga. Tum denique, quia sub hac conditione videtur illi concessa fuga, vt si interceptiatur, puniti grauius possit. Ad confirmationem concedo posse dominum vi, & armis, si opus est, fugientem seruum reducere, dum non peruenit ad suos, neque posse seruum resistere. Nego tamen inde inferri non habere ius fugiendi, quia habet ius fugiendi, dum à domino non impeditur.

Ad vl. dico in Concilio Gangiensi, non reprobari concilium absolutum datum seruo fugiendi dominum, sed datum prætextu religionis Christianæ, quasi religio Christiana obtestetur iurati.

Ad leg. 1. respondeo, seruum fugientem à domino animo diuagandi intra illius confines, furtum facere, secus si ad suos periret, vel loquitur de seruo empirio, non de seruo bello capto.

Quinta difficultas, qua ratione liceat hostium bona occupare? Non est dubium posse à Principe indicente bellum occupari bona hostium, quæ necessaria sunt tum ad reparandam iniuriam acceptam, illamque vindicandam, tum ad securitatem in posterum futuram: qua de causa licet arcem, & ciuitatem occupare, pecunie summam exigere & tributa imponere soluendam futuram & vt hæc implentur exigere obides, sic iuris Mol. d. 17. Suar. d. 13. sect. 7. de Charit. num. 20. & omnes. Quod non solum verum habet in bonis hostium innocentium, sed etiam innocentium, si necessaria sunt ad supradictos fines vindicæ, & securitatis, quia tunc non puniuntur innocentes, sed punitur reipublica in ipsi, cuius sunt partes sic Valen. 2. d. 3. quest. 16. puncto 3. vers. quando infero. Victor. de iure belli. m. 40. Couarru. reg. peccatum. 2. p. 9. num. 4. Molin. disp. 12. concl. 4. Suar. disp. 13. de bello. sect. 7. num. 19. Coninch. disp. 31. dub. 7. à num. 113. Ab hac tamen regula excipiuntur: primo, animalia, quibus sufficere eunt, & reudentur, & semina portant in agrum, ex decreto Alex. 11. i. in cap. immunitatis. de treuga & pace.

Item excipiuntur ab hac regula bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum innocentium, quæ ob delictum ciuitatis occupari non possunt. Tum quia sunt specialiter dedicata, & à iurisdictione seculari exempta, ac proinde non debent ob delictum aliorum grauari. Tum quia Ecclesiasticam partem constituent distinctam à reipublica ciuili. Ergo propter eius culpam puniri non debent, sic ex communi sententia docet Valen. 2. d. 3. quest. 16. puncto 3. vers. hic autem. Suar. disp. 13. de charit. sect. 7. num. 14. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 117. Bonac. disp. 2. de restit. quest. 16. sect. 1. puncto 12. §. 3. num. 18. Mol. disp. 12. concl. 4. Addit præterea Suar. ibi cum Syluest. verbo bellum, in fine, hoc privilegium immunitatis gaudere omnia bona, quorumcumque sint, si in Ecclesia ad custodiam reponantur, quod pie dictum est.

Verum est hoc ita sit, per accidens tamen Ecclesia, ciuitasque bona, diripiuntur, & deaustari possunt, si hoc necessarium fuerit ad finem belli consequendum, pacemve firmandam. Item possunt hostes ex Ecclesia extrahi, & in illa occidi, si prius ipsi Ecclesia abusi sunt, tanquam arce, & castris ad repugnandum, quæ eo ipso amittunt privilegium immunitatis, vt colligitur ex cap. sanctum Patrum, 10. quest. 1. quod tamen non amittunt, si illam munitur ad præciam Ecclesiasticorum innocentiumque defensionem: sic Syluest. verbo bellum, 3. quest. 6. §. 2. Suar. disp. 13. sect. 7. num. 14. Bonac. dicto num. 18. §. 19. Valen. p. 3. vers. hic autem Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 118.

Idem dicendum est de ciuicibus innocentibus bonis, etiam si pars non sit reipublicæ aduersas, possunt, inquam, deaustari, & occupari, non per se sed per accidens, in quantum fuerit necessarium ad finem belli consequendum. Quod à fortiori procedit si credas illis bonis aduersarium vsurum, vt in iniuste oppugnet, quia tunc est quedam naturalis defensio, sic Valen. vers. quarta infero. Mol. disp. 12. in princ.

Si autem tenearis iis satisfacere victoria reportata, si ditor ob illorum bonorum occupationem, aut deaustationem non cessat. Variant Doctores. Negant te esse obligatum: Mol. disp. 12. concl. 2. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. sect. 1. p. 12. n. 19. quia non apparet ex quo capite ad restitutionem tenearis, non ratione rei acceptæ, quæ non extat, neque ratione iniuste acceptiois, quæ nulla fuit. At contractum militi dicendum videtur. Existimo namque te esse obligatum reparare. Primo, ex bonis hostis, si aliqua sint, quia hic causa fuit iniuria horum damnorum, tu verò illius bona occupans eandem obligant non contrahis, & colligitur ex Mol. supra. Quod si bona hostis non accepit sufficientia ad reparandam tuam iniuriam, & aliorum damnorum, credo ex propriis bonis te esse obligatum satisfacere, quia innocens, & qui pars non erat reipublicæ offendens non tenebitur tibi donare sua bona, vt tu ius proprium recuperares, quia non eras absolutè, & simpliciter pauper, sufficiebat enim ea tibi mutare, atq; adeo ex tacito contractu manes obligatus.

22 Hinc resoluitur dubium de repressaliis, an licitæ sint? Repressalia, seu impignorationes vocantur bona que innocens res-

publica, & iniuriam passa, assumit à ciuibus reipublicæ nocentis in pignus satisfactionis, sibi, suisque ciuibus debita. Contingit enim aliquando Gallos, v. g. damnum inferre Castellæ, de oppidis, vel eius incolis, mouetur Rex Galliarum de iniuria facta, vt fieri satisfactionem procuret, ipse verò negligit. Tunc Rex Castellæ, permittens, sic nocentibus, non valet obtinere satisfactionem; vt innocentium bona occupentur, repressalias concedit, quod omnino videtur licitum, quia illa bona vsurpata sub domino sunt reipublicæ Galliarum, qui culpabilis existit, dum non procurat, vt sibi subditi satisfaciunt iniuriis illarum reipublicæ ciuibus. Ergo hac reipublica innocens, & iniuriata in suis ciuibus punire poterit reipublicam iniuriantem, eius ciues innocentes, si opus est, grauando, & bonis priuando, iuxta sententiam August. in cap. Dominus, 23. q. 2. vbi iustam esse causam belli affirmat, si reipublica vindicare negligat, quod à suis improbe factum est, sic Victor. de iure belli n. 42. Couarru. reg. peccatum 2. p. 9. n. 4. Valen. disp. 3. q. 16. p. 3. vers. quinto infero. Mol. disp. 12. concl. 4. vers. confirmat verò. Coninch. disp. 31. dub. 3. v. 132. vbi n. 133. optime aduertit sex conditiones requiri, vt repressalia licitæ sint. Prima quod de iniuria facta manifestè constet; manifestè enim constare debet ciues alterius reipublicæ, iniuste vsurpare bona ciuium huius reipublicæ, vel detinere, nolleque soluere debita. Aliàs iniquum esset dubium debitum compensatione certa reparare. Debet autem hæc iniuria grauis esse, præcipue si bona vsurpanda sunt ab innocentibus, quia multis scandalis, & iniuriis est expositus hic modus recuperandi debitum. Mol. supra vers. licet autem. Secunda, vt superior delinquentem monere debeat de iniuria facta; vt fieri satisfactionem mandet, aliàs inique vexares innocentes, & alienam iurisdictionem sine occasione vsurpares. Aduertit tamen Molina, & bene disp. 12. vers. ad quem pertinet, si dum hæc satisfactio à superiore petitur, adfuit mercatores illius reipublicæ, quæ damnum intulit, periculumque sit, ne dum satisfactio petitur, illi recedant, & forte debitum non facile recuperetur te posse illos detinere, illisque bona sequestrare expectans rei eventum, præcipue si credis damnum esse illarum auctoritate Principis, est n. hæc iusta defensio. Tertia, debet tibi constare culpabiliter Princ. nolle premere subditos vt satisfaciat, quia aliàs in eius defectum bona innocentium non subrogantur satisfactiois. Quarta, Princeps reipublicæ læte debet adiri, & facultatem concedere repressalias capiendi, quia solus is qui bellum mouere potest eas concedere. Quinta, Ne plus damni alteri reipublicæ inferatur, quàm necessarium sit ad plenam satisfactionem. Sexta, ne concedatur in personas Ecclesiasticas innocentes, quia hæc exemptæ sunt sub pœna excommunicationis. c. unico de iniuriis in 6. & notauit Valen. disp. 3. quest. 16. puncto 3. vers. 5. infero.

Hic ergo conditionibus positis repressalia, seu pignorationes licitæ sunt. Quocirca cum in cap. 1. Authen. vt non sunt pign. col. lat. 5. nouella 52. §. 1. v. m. Cod. vt nullus ex vicinis, dicitur acquiriti contrarium esse pro alienis debitis alios molestari; intelligendum est, quando propria auctoritate, & non ex facultate Principis, & seruat supradictis conditionibus sit.

Denique pro complemento huius difficultatis inquirens. Primo ad quem bona capta in bello pertineant; an, inquam, Principem, an ad milites? Et quidem si bona immobilia sunt, constat apud omnes ad Principem pertinere in satisfactionem iniuriæ acceptæ, re compensationem expensarum, & periculorum, quæ in bello subitis, ex l. si captiuus, & tradit eam communi sententia Couarru. reg. peccatum 5. n. 11. art. n. 1. præcipue n. 6. §. 7. Valen. disp. 3. q. 16. puncto 3. vers. quarta propositio. Coninch. disp. 31. dub. 7. nu. 121. Bonac. d. 2. de restit. q. ult. sect. 1. pag. 12. m. 22. Si verò bona mobilia sunt regulariter sunt capientium, nisi alicubi sit contraria consuetudo, vt hæc ratione ad pignum excidentur milites, & animosiores sunt; sic Couarru. Valen. Coninch. Bonac. & alij supra. Vide tit. 26. part. 2. nostrarum legum, vbi vacia de diuidenda præda statuntur.

Sed quid dicendum, si ea, quæ ab hostibus eripiuntur, ipsorum hostium non sunt, sed furti, & rapina sublata, qualia sunt ea quæ Turcæ à Christianis accipiunt? An inquam, hæc restituenda sunt veris dominis, vel possint præstantes bello iusto ea sibi retinere? Cui difficultati respondeo, si bona immobilia sunt, reddenda esse prioribus dominis, est communis sententia, cum Glossa leg. 2. §. de captiuis, tradit Couarru. reg. peccatum 3. p. 5. n. 7. Valen. supra. Mol. disp. 12. §. his ita explicatis, & probat lex Pompeius ff. de acquir. rerum domin. Si verò bona capta ab hostibus mobilia, sunt, probabile reputat Valen. cum Couarru. supra non esse prioribus dominis restituenda, sententia Eman. Saa. edit. Complut. verbo bellum, p. 4. At distinguendum censet eum Mol. supra disp. 12. Coninch. disp. 31. dub. 7. art. n. 122. iure naturæ prioribus dominis esse restituenda, quia non amiserunt dominium. Iure tamen Cæsareo capientium fieri, si hostes ea deportarunt ad prædida, locave rura; quia tunc reputantur, ac si essent ipsorum hostium propria, secus si in ea loca non deportarunt, aut veri Domini eos fuerunt insecuti, quia tunc non possunt reparari quieti illorum possessores, constat ex l. si quid bello, 18. iuncta postlimin. §. ff. de captiuis, & postlim. reuerti.

Ab hoc tamen iure excipiebantur aliqua, quibus privilegium

gium postliminij erat concessum: hoc autem privilegium in eo si-
cum erat, ut ea que illo gaudebant, si ab hostibus capiebantur, ob
cuius capturam, quasi extra litem, & terminum regni constitue-
bantur, cum postea redibant, si bello extincto ab hostium po-
testate, siue alia ratione quacunq; reputabantur ac si nunquam
in hostium potestatem devenissent, sed eundem statum obtine-
bant, quem habebant ante capturam. Ea verò que hoc privilegio
gaudebant, sunt. Primo, homines, siue serui, siue liberi, liberi redi-
bant ad suam libertatem, serui ad suam pristinam servitutem, hoc
est, ad priorem dominum, seu illius hæredes. Quòd si pretio ali-
quis eo ab hostibus redemisset, si intra tres annos à domino pre-
tium redemptori offerrebat, obligatus erat redemptor servos
tradere, secus elapso triennio constat *l. in bello, §. si quis servum.*
ff. de Captiv. postlim. reuer. iuncta leg. ab hostibus 2. l. eodem tit. Sec-
undò, gaudebant privilegio postliminij, naues apte vsibus belli,
secus plicatorie alie agiles, que recreationis causa parantur. Ter-
tiò, equi, vel equæ fieni patientes, ita habent. l. 2. ff. de captiv. &
postlim. reuer.

26 Hæc que de mobilibus iure Cæsareo statuta extant, statu-
tis aliorum regnorum confirmata sunt, præcipuè in hoc regno
Castellæ *leg. 26. tit. 26. part. 2. vbi* solum requiritur, quòd res subla-
ta ab hostibus cum ipsis pernoctauerit, etiam si ad locum tutum
perducta non esset. Poruerunt autem leges, ob bonum commune
militiæ, hæc militibus donare, & à veris dominis auferre, tum vt
ipsi milites hæc ratione animofores essent in pugna, tum ne ser-
pulis agerentur, an rei captæ dominum hostes haberent, cum ob
vitandas lites in hac inuestigatione.

27 Aduerto tamen cum eisdem Doctoribus Molina, & Co-
ninch. supra. Primo has leges per se non extendi ad bona subla-
ta ab his, qui subiecti non sunt iuri Cæsareo, & Castellæ, quare
si bona, que Hispanus vsurpat à Turcis, Turcæ accepissent à
Gallis, non videtur ex vi harum legum retinere posse. Neque
contra Gallus, si vsurpat bona Hispanorum à Turcis, quia
Hispanus, & Gallus non eidem iuri subduntur. At credo in omni
ferè natione ius hoc approbante consuetudine esse introductum,
vt placet Em. Saa. *verbo bellum. nu. 4. Secundò, aduerto hoc privile-*
gium esse concessum militibus hæc bona ab hostibus eripientibus;
non tamen si emptione, aut donatione accipiant, quia tunc debent
prioribus dominis restituere. Esto contrarium placeat Eman. Saa.
loca citato tit. Complut. quod in Romana expunctum est. Terriò,
aduerto, si credatur Dominum non esse recuperatum rem ab
hostibus malè possessam, vt ferè semper contingit, poteris eam
ab illis vili pretio emere ea, intentione, vt si dominus compara-
uerit, illi reddas, quia in hoc nullam illi irrogas iniuriam, sed potius
utiliter eius negotium geris. Quapropter si ipse postea ve-
lit rem sibi reddi reddere tibi debet pretium pro illa datum, tam
in foro conscientie, quam exteriori. Tum quia hostis non tenet-
ur de euictione, tum quia nomine ipsius & ex præsumpta eius
voluntate pretium dedit. Mol. & Coninch. supra Valq. de restit.
cap. 9. §. 2. dub. 5. nu. 28. Bonac. alios referens disput. 2. de restit. q. ult.
sect. 1. puncto 12. num. 14. Idem est dicendum de his rebus cultui di-
uino dicatis, quas hæretici vsurpant à Catholicis, & vili pretio
vendunt, poteris, inquam, illas emere ex præsumpta domi-
norum voluntate: credendum enim est dominos Catholicos potius
velle, vt vili pretio emanent, & cultui diuino applicentur,
quam quòd ab hæreticis detineantur, & in vsus profanos inlu-
mantur. sic Mol. d. disp. 118. fine.

28 Sexta difficultas est, an possit, & debeat ciuitatem ali-
quam, vel aliquas dari in prædam militibus? Respondeo per se
posse, & aliquando conuenire, si nimis rebellis fuit, & iniuriola,
vt sic aliis ciuitatibus sit in exemplum. Regulariter tamen id non
debet, quia hæc occasione multa parantur scelera à militibus,
extorquendo pecunias à captiuis, & eorum mulieres, & filias vio-
lando. Quapropter debet Princeps, & dux, qui hæc potestatem
militibus concedit, vigilare summe, ne hæc scelera committantur,
& committentes grauissimo supplicio punire, vt alij in officio
contineantur; aliàs reus erit totius damni; sic ex Syluest. Vi-
ctor. & communi sententia notat Valen. *disp. 3. q. 16. p. 3. vers. sexto,*
infero. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 12. Mol. tract. 2. disp. 122. in
*princ. Bonac. *disp. 2. de restit. q. ult. sect. 1. pag. 12. n. 20. 29. Septima**
difficultas est, possit ne Princeps compositionem facere cum alio
Principe iniuste bellante, damnorum que sui subditi acceperunt?
Respondeo, si ipsi subditi liberè consentiant, certum est posse; si
autem ipsi tenuant, nulla est remissio, nisi bono communi, paci-
que reipublicæ expediat; quia Princeps ex officio tenetur subdi-
tos defendere, & iniuriantes cogere ad satisfaciendum quod si
absque rationabili causa omittat, iniuriolosus illis est. Stante
autem bono communi reipublicæ, potest Princeps subditis iniuris
compositionem, & remissionem facere, quia potestatem habet co-
gendi subditos, vt pro bono communi aliquam iacturam patian-
*tur: sic aliis relatis Syluest. verbo bellum tom. quest. 12. Mol. *disp. 123.**
*concl. 3. §. 4. Bonac. *d. 2. de restit. quest. ult. sect. 22. §. 3. in fine. Dam-**
na verò facta Ecclesiæ, & Ecclesiasticis personis non sunt, si id bono
communi expediat, & præcipuè si ex continuatione belli, & ius
damnum Ecclesiæ imminet, vt ferè semper contingit. sic Mol. sup.

PUNCTVM V.

Expenduntur specialius peccata, que in bello Principes, duces, & milites solent committere.

- 1 Si iniustum est bellum, peccat Princeps contra iustitiam, cum obligatione restituendi damna inde sequuta.
- 2 Si iniustum est bellum, peccat Princeps, si stipendia militibus non concedit statuto tempore. Item si temerè exercitum periculis exponit.
- 3 Duces, & ministri Principis grauissimè peccant, si plures milites representent, quam secum habeant. Item enumerantur alia peccata, que solent committere.
- 4 Expenduntur peccata, que milites committere solent.

1 Si iniuste bellum moueat Princeps, clarum est & peccat
contra iustitiam, aduersus oppugnatos, & aduersus sibi sub-
ditos, & iis omnibus esse obligatum satisfacere damna, que inde
receperunt, quia fuit illorum iniusta causa. Ab hæc tamen obli-
gatione facisfaciendi subditis liberaretur Princeps, si ipsi absque
vlla coactione scientes bellum iniustitiam illud aggrederentur, quia
tunc ipsi sibi damna pararunt. sic Mol. *tractat. de iustit. disp. 123.*
concl. 2.

2 At posteo iusto bello, Princeps peccat, si stipendia militi-
bus non concedat, in pretium laborum, & periculum, que mis-
les subit: imò obligatus est, vt quantum fieri potest illa reddat
statuto tempore, quia sic pactus, & sub hæc conditione miles fe-
cit militiæ tradidit: sic omnes Doctores. Adde hoc stipendium debe-
ri, etiam si iniustum exiit. Syluest. *verbo miles, num. 8. Eman. Saa.*
verbo bellum, num. 15. Ex quo sic posse militem occultia compen-
*satione vti, si alia via stipendia obtinere non potest. Mol. *disp. 116.**
in princ. Secundò sic teneri Principem relaxare omnia damna,
que milites pressi necessitate patiuntur, & aliis inferunt. Solent
etiam ob hæc causam propria vili pretio vendere, iniustitiam, &
luero cessare. Item solent vicinos populos molestare, & ab eis
indebita extorquere, exercitum concitare, & in rebellionem pro-
ditare, & republicam periculo exponere, & alia multa quorum
omnium Princeps causa iniusta est, relaxare que tenetur. Idem &
de iis qui à Principe destinati sunt ad hæc stipendia militibus
soluenda, si culpabiles existant, quia ad hæc iniustitiam concu-
*runt. Coninch. *disp. 31. dub. 7. num. 95. Deinde peccare potest Prin-**
ceps cum obligatione restituendi, si sine causa, & temerè exerci-
tum periculo maximo exponeret. Non enim dominus est vici
subditorum, sed gubernator, neque pro suo arbitratu bona illo-
rum potest expendere, sed prout communi bono necessarium
*fuerit, aliàs non Rex, sed tyrannus erit. Valen. *d. quest. 16. p. 3. vers.**
item peccat.

3 Duces verò, & ministri Principis peccant grauissimè, si
plures milites representent, quam secum habeant, vt sic plura
stipendia accipiant, & sibi retineant. Nam præterquam quòd ea à
Principe iniuste usurpiunt, grauissimorum damnorum sunt causa.
Nam Princeps credens tot milites adesse, non procurat alios mi-
lites submittere ad castrum defendendum, inimicòque oppug-
nandos, qui necessarii erant eaque de causa non solum non re-
portat victoriam, quam verè reportaret, sed sæpe castrum ad ini-
micis occupatur, vel milites grauitur cadunt, & reipublicæ re-
ligioque Christiana in maximo periculo constituitur, cuiusque
hostes exardescunt, & insolentiores sunt. prob dolor! Tenetur
ergo duces hoc crimen committentes hæc omnia reparare; sic
Mol. *d. 116. vers. solet. Coninch. *disp. 31. dub. 7. num. 108. Bonac.**
disp. 2. de restit. quest. ult. sect. 1. puncto 12. §. 3. num. 27. Secundò,
peccant duces, & ministri Principis, si ob negligentiam, vel ob
furtum, necessaria ad bellum parantes, parent cibum, & potum,
aliæque huiusmodi corrupta ex qua mors militibus prouenit,
aliæque damna enumerata sequantur. Et idem est, si ob eandem
causam simulent se præparasse ea, que ad bellum sunt necessaria
ex voluntate Principis, cum tamen in minori quantitate præpa-
rata sint, aut si præparent ea, que victoriæ consequenda necessa-
*ria, sunt dolosa, & falsa. Molina *ditta disp. 116. vers. non dissimila-**
*Bonac. *suprà. Terriò, peccant duces transeunt cum suo exercitu**
tenentes loca vicina suspensa, neque manifestantes, quo sint di-
uersi, vt sic accedat, & offerat, vt vsusque locus mag-
nam quantitatem, ne illuc exercitus transeat, quia hæc via regnum
grauatur iniuste, tum grauando populum, apud quem diuersis
exercitus, tum accipiendo ab aliis illam summam. Et licet ducibus
concessa sit electio vnus populi præ alio, quando onus non potest
in omnes æqualiter diuidi: non tamen est illis concessum, neque
concedi potuit, vt hanc electionem venalem faciant, & sibi pre-
tium retineant. Expediebat namque potius si vnus populus gra-
uabatur, hospitando exercitum, reliqui ad eius leuamen concu-
*rerent, media aliqua contributione. Mol. *disp. 116. vers. molestum**
*Coninch. *disp. 31. dub. 7. num. 100. Bonac. *ditta disp. 2. de restit. quest.***
ult. sect. 1. puncto 12. num. 27. Quarto, peccant duces signantes suos
familulos in milites, & centuriones, vt stipendium à Principe lig-
natum imminuant, & sibi illam partem referunt nisi conset
iplo